



T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Tarih: 26.02.2026
Sayı: 1735



Aşkın GENÇ
Kayseri Milletvekili
Millî Savunma Komisyonu Üyesi

10/3865

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Büyükşehirlerde hava kirliliğinin (PM2.5/PM10 vb.) halk sağlığı, sağlık harcamaları ve yaşam hakkı üzerindeki etkilerinin; ölçüm-izleme-denetim kapasitesiyle birlikte incelenmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci, TBMM İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca Meclis araştırması açılmasını arz ederiz.

Selcan KİŞ
Mersin Mv.

Barhan BULUT
Adana Mv.

Aşkın GENÇ

Kayseri Milletvekili

Serap DÜZ DESİD
Miyale Mv.

Aykut KAYA
Antalya Mv.

Hüner BARAKTUTAN
Artvin Mv.

Aylın YAŞAŞ
Aydın Mv.

Ahmet Vehbi BAKURLUOĞLU
Manisa Mv.

Özkan ZEYBEK
İstanbul Mv.

Jale Nur SÜLHÜ
Eskişehir Mv.

Melih NERİÇ
Gaziantep Mv.



Veli AĞBABA
Malatya Mv.



Aşkın GENÇ
Kayseri Milletvekili
Milli Savunma Komisyonu Üyesi

GEREKÇE

Hava kirliliği, Türkiye’de çevre politikasının ötesinde bir halk sağlığı krizidir. Partikül madde (PM2.5 ve PM10), azot oksitler, kükürt dioksit ve ozon gibi kirleticiler; solunum ve kalp-damar hastalıkları başta olmak üzere erken ölümlere, iş gücü kaybına ve sağlık harcamalarında artışa yol açmaktadır. Büyükşehirlerde ısınma, trafik yoğunluğu, sanayi emisyonları ve meteorolojik koşullar birleştiğinde; kirlilik yükü kronik hâle gelmekte, özellikle çocuklar, yaşlılar ve kronik hastalığı olanlar daha ağır etkilenmektedir.

Temiz Hava Hakkı Platformu’nun (THHP) yayımladığı “Kara Rapor 2025”te, 2024 yılında hava kalitesi “iyi” olan il bulunmadığı; bazı illerde kirliliğin yüksek seyrettiği, ayrıca hava kirliliğinin KOAH, kalp hastalıkları, inme ve akciğer kanseri gibi hastalıklara bağlı ölümlerle ilişkisine dair çarpıcı oranlar paylaşıldığı görülmektedir. Bu tür tespitler, hava kirliliği ile sağlık sonuçları arasındaki ilişkinin güçlü biçimde kurulduğunu ve konunun yalnız çevresel değil, doğrudan “yaşam hakkı” ile ilgili olduğunu göstermektedir.

Sorun yalnız kirli havanın varlığı değil; ölçüm, izleme ve denetim kapasitesidir. PM2.5, Dünya Sağlık Örgütü’nün en kritik gördüğü kirleticilerden biridir; çünkü akciğerin derin bölgelerine kadar ulaşarak sistemik inflamasyona yol açar. Türkiye’de PM2.5 için mevzuatın ve izleme ağının yeterliliği, istasyon sayısı ve veri kalitesi tartışmalıdır. Üstelik kirleticilerin kaynak paylarının (trafik mi, sanayi mi, konut ısınması mı) bilimsel yöntemlerle ayrıştırılması ve buna göre hedefli politika geliştirilmesi gerekmektedir. Aksi hâlde alınan önlemler “genel ve etkisiz” kalmakta; hava kalitesinde kalıcı iyileşme sağlanamamaktadır.

Hava kirliliğinin büyükşehirlerdeki sağlık maliyeti ayrıca incelenmelidir: acil servis başvuruları, hastane yatışları, ilaç tüketimi, iş gücü kaybı, okul devamsızlığı ve kronik hastalık yükü, ekonomik açıdan da yüksek maliyet üretir. Hava kirliliği, aynı zamanda sosyal adalet meselesidir; zira düşük gelirli mahalleler çoğu zaman sanayi, yoğun trafik aksları veya düşük kaliteli yakıt kullanımının yoğun olduğu alanlara daha yakın olup daha yüksek maruziyete sahiptir. Bu durum “çevresel eşitsizlik” yaratır.

Meclis araştırması; büyükşehirlerde PM2.5/PM10 başta olmak üzere kirletici seviyelerinin ve kaynaklarının analizi, ölçüm istasyonlarının yeterliliği ve verilerin şeffaflığı, hava kirliliğinin sağlık sonuçları ve maliyet analizi, denetim ve yaptırım mekanizmalarının etkinliği, temiz ulaşım ve temiz ısınma politikalarının uygulanma kapasitesi, kırılgan grupların korunmasına yönelik yerel eylem planlarının etkinliğini incelemelidir. Amaç; hava kirliliğini azaltacak somut hedefler, ölçülebilir göstergeler ve hesap verebilir bir ulusal-büyükşehir eylem planı oluşturmaktır.

Tel.: 0312 420 57 70-71

Faks: 0312 420 21 85

e-posta: askin.genc@tbmm.gov.tr

Adres: Devlet Mah. TBMM Halkla İlişkiler Binası 5. Kat E Blok Oda No: 501 Çankaya/Ankara



